# WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)
z dnia 5 października 2004 r. *

W sprawie C-442/02

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Conseil d'État (Francja) postanowieniem z dnia 6 listopada 2002 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 5 grudnia 2002 r., w postępowaniu:

**CaixaBank France**

przeciwko

**Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie,**

przy udziale:

**Banque fédérale des banques populaires i in.,**

* Język postępowania: francuski.

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, P. Jann, C. W. A. Timmermans, C. Gulmann, J.-P. Puissochet, J. N. Cunha Rodrigues (sprawozdawca), prezesi izb, oraz R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, R. Silva de Lapuerta i K. Lenaerts, sędziowie,

rzecznik generalny: A. Tizzano,
sekretarz: M. Múgica Arzamendi, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 19 listopada 2003 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu CaixaBank France przez M. Dany'ego, avocat, oraz G. Castella, członka zarządu, dyrektora generalnego,

— w imieniu Banque fédérale des banques populaires i in. przez A. Barava avocat i barrister,

— w imieniu Republiki Francuskiej przez R. Abrahama, G. de Bergues'a, D. Petrauscha i F. Alabrune'a, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez M. Patakię i G. Zavvosa, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 25 marca 2004 r.,

wydaje następujący

## Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 43 WE.

### Ramy prawa krajowego

2 Zgodnie z art. L. 312-3 code monétaire et financier (kodeksu pieniężnego i finansowego), w brzmieniu mającym zastosowanie w niniejszej sprawie:

„Niezależnie od wszelkich przepisów stanowiących odmiennie zakazuje się instytucjom kredytowym, którym powierzono na rachunek, w jakikolwiek sposób, środki płatne a vista lub w okresie krótszym niż pięć lat, wypłaty oprocentowania wyższego od określonego rozporządzeniem wydanym przez comité de la réglementation bancaire et financière (komitet do spraw regulacji bankowej i finansowej) lub przez ministra do spraw gospodarki".

3 Rozporządzenie nr 86-13 wydane przez comité de la réglementation bancaire et financière, zatwierdzone decyzją ministra do spraw gospodarki z dnia 14 maja 1986 r. (JORF z dnia 15 maja 1986 r., str. 6330), zabrania oprocentowania rachunków a vista.

4 Zakaz ten ma zastosowanie do rachunków a vista wyrażonych w euro, otwartych przez osoby mające stałe miejsce zamieszkania we Francji, bez względu na ich przynależność państwową.

## Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

5 CaixaBank France (zwana dalej „CaixaBank"), spółka prawa francuskiego z siedzibą we Francji, będąca filią Caixa Holding, spółki prawa hiszpańskiego z siedzibą w Hiszpanii posiadającej udziały grupy Caixa w instytucjach kredytowych zarejestrowanych pod tą nazwą w Hiszpanii i innych państwach Unii Europejskiej, począwszy od 18 lutego 2002 r. oferuje rachunek depozytowy a vista oprocentowany według stawki 2 % rocznie powyżej kwoty depozytu 1500 euro. Decyzją commission bancaire et financière (komisji do spraw bankowych i finansowych) z dnia 16 kwietnia 2002 r., po pierwsze, zabroniono CaixaBank zawierania z osobami mającymi stałe miejsce zamieszkania we Francji nowych umów dotyczących wyrażonych w euro rachunków a vista, a po drugie, nakazano wypowiedzenie klauzul przewidujących oprocentowanie takich rachunków w umowach już zawartych.

6 CaixaBank zaskarżyła tę decyzję do Conseil d'État, która postanowiła zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy ustanowiony przez Państwo Członkowskie zakaz oprocentowania depozytów a vista oraz innych środków pod tytułem zwrotnym przez instytucje bankowe mające stałą siedzibę na jego terytorium stanowi, wobec braku

stosownego przepisu w dyrektywie 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, ograniczenie swobody przedsiębiorczości?

2) W przypadku pozytywnej odpowiedzi na pierwsze pytanie — jakie względy interesu publicznego mogłyby zostać wskazane w niniejszym przypadku na uzasadnienie takiego ograniczenia?".

**W przedmiocie pytań prejudycjalnych**

7 Należy od razu stwierdzić, że dyrektywa 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 marca 2000 r. odnosząca się do podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (Dz.U. L 126, str. 1) nie znajduje zastosowania w przypadku, jaki ma miejsce w sprawie przed sądem krajowym, gdyż w szczególności dyrektywa ta nie ma za przedmiot ograniczeń zakładania spółek, które, jak CaixaBank, korzystają ze swobody przedsiębiorczości w Państwie Członkowskim jako filie instytucji kredytowych ustanowionych w innych Państwach Członkowskich.

8 Sąd krajowy zmierza w istocie do wyjaśnienia, czy art. 43 WE stoi na przeszkodzie stosowaniu przepisów prawa Państwa Członkowskiego zakazujących instytucji kredytowej, filii spółki z innego Państwa Członkowskiego, oprocentowania wyrażonych w euro rachunków a vista otwartych przez osoby mające stałe miejsce zamieszkania na terytorium tego pierwszego Państwa Członkowskiego.

9 Swoboda przedsiębiorczości przewidziana w art. 43 WE w związku z art. 48 WE przysługuje zarówno osobom fizycznym, obywatelom Państw Członkowskich, jak również osobom prawnym w rozumieniu tego ostatniego przepisu. Obejmuje ona, z zastrzeżeniem wyjątków i przewidzianych warunków, podejmowanie

i wykonywanie na terytorium każdego innego Państwa Członkowskiego wszelkich rodzajów działalności prowadzonej na własny rachunek, jak również zakładanie i prowadzenie przedsiębiorstw, tworzenie agencji, oddziałów i filii (zob. m.in. wyrok z dnia 11 maja 1999 r. w sprawie C-255/97 Pfeiffer, Rec. str. I-2835, pkt 18).

10 Sytuacja prawna spółki tego rodzaju, jak CaixaBank podlega w świetle postanowień art. 43 WE prawu wspólnotowemu.

11 Artykuł 43 WE przewiduje zakaz ograniczeń swobody przedsiębiorczości. Za takie ograniczenia należy uznać wszelkie działania, które uniemożliwiają, utrudniają lub ograniczają atrakcyjność korzystania z tej swobody (zob. m.in. wyroki z dnia 30 listopada 1995 r. w sprawie C-55/94 Gebhard, Rec. str. I-4165, pkt 37, z dnia 1 lutego 2001 r. w sprawie C-108/96 Mac Quen i in., Rec. str. I-837, pkt 26 oraz z dnia 17 października 2002 r. w sprawie C-79/01 Payroll i in., Rec. str. I-8923, pkt 26).

12 Zakaz oprocentowania rachunków depozytowych a vista przewidziany w przepisach francuskich stanowi dla spółek Państw Członkowskich innych niż Republika Francuska poważną przeszkodę w wykonywaniu ich działalności za pośrednictwem filii w tym Państwie Członkowskim, co wpływa na ich dostęp do rynku. W konsekwencji zakaz ten stanowi ograniczenie w rozumieniu art. 43 WE.

13 Zakaz ten utrudnia bowiem instytucjom kredytowym, filiom spółek zagranicznych, pozyskiwanie kapitału od podmiotów prywatnych. Pozbawia je bowiem możliwości bardziej efektywnego konkurowania poprzez oprocentowanie rachunków depozytowych a vista z instytucjami kredytowymi tradycyjnie działającymi w tym Państwie Członkowskim, wyposażonymi w rozległą sieć agencji, a w konsekwencji dysponującymi większymi od tych filii ułatwieniami w pozyskiwaniu kapitału od podmiotów prywatnych.

14 Gdy instytucja kredytowa, filia spółki zagranicznej, stara się wejść na rynek Państwa Członkowskiego, konkurowanie poprzez stawki oprocentowania rachunków depozytowych a vista stanowi najskuteczniejszą metodę osiągnięcia tego celu. Dostęp do rynku dla tych przedsiębiorstw staje się z powodu takiego zakazu trudniejszy.

15 Jakkolwiek rząd francuski stwierdził podczas rozprawy, że istnieją rodzaje rachunków porównywalnych do rachunków a vista, takie jak rachunki terminowe na 15 dni, których nie dotyczy zakaz oprocentowania, dzięki czemu instytucje kredytowe, takie jak CaixaBank, mogą konkurować z francuskimi instytucjami kredytowymi w pozyskiwaniu kapitału od podmiotów prywatnych i zwiększaniu udziału w rynku we Francji, o tyle ten sam rząd przyznał, że rachunki te, w przeciwieństwie do rachunków a vista, nie pozwalają na korzystanie z kart bankowych lub czeków. Przedmiotowy zakaz stwarza zatem dla instytucji kredytowych, takich jak CaixaBank, utrudnienie w ich działalności w zakresie pozyskiwania kapitału, któremu nie jest w stanie zaradzić istnienie innych rodzajów rachunków, na których depozyty są oprocentowane.

16 Ograniczenie wykonywania i rozwijania działalności przez te filie, które wynika z będącego przedmiotem postępowania zakazu, jest tym istotniejsze, że pozyskiwanie depozytów i udzielanie kredytów stanowi podstawową działalność instytucji kredytowych (patrz w tym względzie zwłaszcza art. 1 pkt 1 oraz załącznik I do dyrektywy 2000/12/WE).

17 Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa, kiedy tego rodzaju ograniczenie znajduje zastosowanie do każdej osoby lub przedsiębiorstwa wykonującego działalność na terenie przyjmującego Państwa Członkowskiego, jak to ma miejsce w postępowaniu przed sądem krajowym, może być ono uzasadnione, jeżeli odpowiada nadrzędnym wymogom interesu publicznego, jednakże tylko pod warunkiem, że jest właściwe do realizacji celu, któremu służy, i nie wykracza poza zakres niezbędny do jego osiągnięcia (zob. m.in. wyrok z dnia 4 lipca 2000 r. w sprawie C-424/97 Haim, Rec. str. I-5123, pkt 57, ww. wyrok w sprawie Mac Quen i in., pkt 26 i wyrok z dnia 15 stycznia 2002 r. w sprawie C-439/99 Komisja przeciwko Włochom, Rec. str. I-305, pkt 23).

18 Należy zatem zbadać, czy powody wskazane przez rząd francuski odpowiadają tym kryteriom.

19 Aby uzasadnić ograniczenie swobody przedsiębiorczości wynikające z przepisu będącego przedmiotem postępowania, rząd francuski powołał się zarówno na ochronę konsumentów, jak i na popieranie średnio- i długoterminowego oszczędzania.

20 Po pierwsze, zakaz będący przedmiotem postępowania jest, jego zdaniem, niezbędny do utrzymania bezpłatności podstawowych usług bankowych. Wprowadzenie oprocentowania rachunków depozytowych a vista zwiększyłoby znacznie koszty eksploatacyjne ponoszone przez banki, które musiałyby zostać zrekompensowane poprzez wzrost opłat oraz wprowadzenie odpłatności za różne usługi bankowe obecnie świadczone nieodpłatnie, w tym szczególnie wydawanie czeków.

21 Należy jednakże stwierdzić, że o ile ochrona konsumentów figuruje pośród nadrzędnych wymogów mogących uzasadniać ograniczenia podstawowej swobody gwarantowanej przez Traktat WE, to rozpatrywany zakaz, nawet gdyby założyć, że ostatecznie przynosi konsumentowi pewne korzyści, stanowi zasadniczo środek wykraczający poza zakres niezbędny do osiągnięcia tego celu.

22 Bowiem, zakładając nawet, że zniesienie zakazu oprocentowania rachunków depozytowych a vista spowoduje w sposób nieunikniony dla konsumentów podniesienie kosztów podstawowych usług bankowych lub wprowadzenie opłat za wydawanie czeków, to jednak można w szczególności przewidzieć umożliwienie konsumentowi wyboru między nieoprocentowanym rachunkiem depozytowym z zachowaniem nieodpłatności pewnych podstawowych usług bankowych, a oprocentowanym rachunkiem depozytowym a vista z możliwością wprowadzenia przez instytucję kredytową odpłatności za usługi bankowe dotychczas świadczone nieodpłatnie, takie jak wydawanie czeków.

23 Jeśli chodzi o troskę rządu francuskiego o popieranie średnio- i długoterminowego oszczędzania, to należy stwierdzić, że jakkolwiek zakaz oprocentowania rachunków depozytowych a vista może pobudzić średnio i długoterminowe oszczędzanie, to jednak jest środkiem, który wykracza poza zakres niezbędny do osiągnięcia tego celu.

24 W świetle powyższych rozważań należy na postawione pytania odpowiedzieć w ten sposób, że art. 43 WE stoi na przeszkodzie stosowaniu przepisów Państwa Członkowskiego zakazujących instytucji kredytowej, filii spółki z innego Państwa Członkowskiego, oprocentowania wyrażonych w euro rachunków depozytowych a vista otwartych przez osoby mające stałe miejsce zamieszania na terytorium tego pierwszego Państwa Członkowskiego.

## W przedmiocie kosztów

25 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

**Artykuł 43 WE stoi na przeszkodzie stosowaniu przepisów Państwa Członkowskiego zakazujących instytucji kredytowej, filii spółki z innego Państwa Członkowskiego, oprocentowania wyrażonych w euro rachunków depozytowych a vista otwartych przez osoby mające stałe miejsce zamieszkania na terytorium tego pierwszego Państwa Członkowskiego.**

Podpisy